

1994 Skårsetlia boliglandsby, Lillehammer

Boliger i deltakerlandsbyen, OL 94. Prisen ble tildelt: Lund Hagem Arkitekter A/S og Div.A Arkitekter, A/S Gullik Gulliksen AS, Moen og Feste AS, Grindaker AS. Byggherre: Lillehammer Olympiske Boliger A/S

Jurymedlemmer: Leder Ellen de Vibe, Statens Byggeskikkutvalg; Sivilarkitekt Einar Dahle; Siv. Ing. Per Christian Quale

Juryens begrunnelse:

Juryen, som har bestått av sivilarkitekt Einar Dahle, sivilingeniør Per Christian Quale og undertegnede, har i år foretatt 3 befaringer. Vi har vært på Vestlandet, i Oslo området og i Gudbrandsdalen og tatt 20 anlegg i øyesyn. Ved annonseringen etter priskandidater ba vi, i tillegg til boligprosjekter, om forslag til næringsbygg, forretningsentra og kommunaltekniske anlegg.

Kopiering forflater nytt og gammelt byggeri

Stadig flere er opptatt av byggeskikkbegrepet. Mange assosierer begrepet med at nye hus skal se ut som gamle hus. Det finnes mange virkemidler som kan knytte ny og gammel bebyggelse sammen. Bebyggelsesstruktur, tomtearronding, volumer, takformer, material og fargevalg kan alle bidra til dette.

Mange kommuner har utarbeidet formingsrettledere som søker å sikre kontinuitet i byggeskikken. Statens Byggeskikkutvalg og juryen ser dette som svært positivt siden all debatt om byggeskikken vil øke bevisstheten om byggeriets estetikk. Også byggebransjen viser stort engasjement gjennom bl.a. de hustyper som ferdighuskatalogene presenterer.

Juryen ser imidlertid tendenser til at dagens engasjement også kan gi uheldige konsekvenser. Mange kommunale byggeskikkveiledere har gode intensjoner, men blir ofte for ensrettede og tildels konserverende innholdsmessig. Hovedbudskapet er som regel at

hus som har smårutede vinduer eller er mest mulig like sine forbilder er god byggeskikk. Det samme formidles i stor grad gjennom ferdighuskatalogene.

Juryen mener at overfladisk kopiering av tidligere stilarter snarere forflater enn forsterker byggeskikken. Byggeriets skikk og bruk i pakt med nye materialer, produkter og kunnskap er alltid i utvikling (jfr. f.eks. overgangen fra empire til sveitserstil). Stilforandringer er nettopp fellesnevneren for all byggeskikk. Kopiering uten nytenkning er historieforfalskende. Juryen ønsker å påpeke at det er svært uheldig dersom byggebransjens og kommunenes engasjement i byggeskikkbegrepet hindrer en naturlig utvikling og fornying av byggeskikken.

Hus med forskjellig funksjon og plassering trenger forskjellig fysisk form

Dagens bygg synes i stor grad styrt av et forbilde om smårutede, småskala og oppdelte hus. For visse typer anlegg, f.eks. bolighus, og i visse sammenhenger, f.eks. sørlandsbyen, kan denne modellen være riktig. I andre sammenhenger og for andre funksjoner vil den være heft gal. Det vil f.eks. ikke passe med smårutede trevegger på et kontorbygg omgitt av funksjonalistiske lamellblokker. Det er altså, mener vi, viktig å skille mellom ordinær bebyggelse (f.eks. bolighus) og monumentalbygg (f.eks. rådhus, idrettshaller og skoler). Husets omgivelser gir også viktige premisser.

God byggeskikk forutsetter nytenkning

OL ble en stor suksess for Norge og Lillehammer både sportslig og som utstillingsvindu for norsk kultur og byggekunst. Juryen har både i fjor og i år befart mange av OL anleggene og vil berømme deres kvalitet. Hoppanleggenes klare men nennsomme plassering i terrenget, bobbanens lette, luftige form, veganleggenes forseggjorte detaljering, og det spektakulære Vikingskipet fortjener alle ros. Vi vil også spesielt nevne starthuset på Kvitfjell som har vært drøftet i byggeskikksammenheng. Etter juryens mening kan dette lille, men noe uferdige bygg tjene som instruktivt eksempel på god og stedstilpasset byggeskikk. Anlegget er godt fordi det

1. er nøye tilpasset startfunksjonen,
2. er utført i stede egne materialer for høyfjellet, nemlig gråstein, og
3. har en form som assosierer med utforkjøringens karakter.

Et gressbevokst røsta tak på denne bygningen, slik Ringeby kommune ønsker oppført, synes mer relevant for støls- og gårdsbebyggelse lenger ned i dalen enn høyfjellets steinbuer og krypinn for gjetere og jegere. La dette være vårt bidrag til den pågående diskusjonen om starthuset.

Siden vi står her i dag er det likevel klart at et av OL anleggene får årets byggeskikkpris. Vi har følgende begrunnelse for dette:

DISPOSISJON OG UTEAREALER

Området har et klart bebyggelsesmønster basert på eldre gårdsanleggs inn og uttun, men tildelt nye funksjoner. Inntunet har boligfunksjoner, uttunet har garasjer, parkerings- og miljøstasjonfunksjoner. Bebyggelsen er nennsomt plassert i grupper langs dalsidens koter slik at husene selv opptar det fallende terrenget. Husgruppene er også organisert slik at klare gateløp og uterom oppnås. Bevisst bearbeiding av terrenget bl.a. med natursteinsmurer gir

de halvprivate arealene mot fellesarealene mulighet for skjerming mot innsyn. Trafikkarealene er differensierte og materialbehandlet slik at fotgjengerferdsel prioriteres. Idéen er meget god selv om skillet mellom asfalt og grusarealer må bearbeides teknisk for å fungere fullgodt.

BEBYGGELSEN

Gudbrandsdalens eldre gårdsbebyggelse kjennetegnes av tette, avsluttede, rektangulære bygningskropper med små vindusåpninger, slake takvinkler, mørkt tømmer, svalganger og noen takoppbygg. Alle disse elementene går igjen i den nye bebyggelsen, men – og dette er viktig – uten at de kopieres ubearbeidet. De tette bygningsvolumene med få vindusåpninger er beholdt, men gjerne sammenkoplet slik dagens bebyggelsesstruktur forutsetter. Svalgangsmotivet er brukt ved forskjellige inngangstyper, men med en moderne utforming og fargesetting som åpner bygningsvolumene mot ytterverden. I disse feltene gir moderne utformede vinduer, dører og detaljering klar beskjed om at dette er bygget i 1990-åra og ikke i tidligere århundre. Takets utforming, vinkel og takoppbygg samsvarer med tidligere tradisjoner men er både i detaljering og utforming klart av vår tid. Plassbygde, sortbeisete veggelementer og grå, flat betongstein gir en lett lesbar gjenklang til forbildene. Eldre bygningers organiseringsprinsipper og bygningstekniske temaer er refortolket utifra dagens behov og teknikk. Denne refortolkningen er, etter juryens mening, en forutsetning for å oppnå god byggeskikk.

Skårsetlia er finansiert av Husbanken. Det er spesielt gledelig at det har lyktes å bringe frem et prosjekt med så høy arkitektonisk kvalitet innenfor Husbankens nøkterne kostnadsrammer.

Etter en periode med lite bygging er boligbyggingen i ferd med å ta seg opp. Det er da lett å glemme behovet for å sikre god byggeskikk og det vil være lett å ty til overfladisk kopiering. Juryen håper oppgangstidene vil inspirere til grundigere kvalitetssikring enn det løse sprosset og profilert panel gir oss. Vi håper årets prisutdeling vil bidra til en slik utvikling. Jeg er derfor meget glad for å kunne si at

THE DECISION IS... SKÅRSETLIA BORETTSLAG, LILLEHAMMER.

Jeg ber arkitektene, som også i 1987 mottok Statens Byggeskikkpris, Lund Hagem Arkitekter AS og Div.A Arkitekter AS, entreprenør Ragnar Evensen AS og byggherre LOBAS (Lillehammer Olympiske Boliger AS) komme opp og motta Statens Byggeskikkpris for 1984.

Ellen S de Vibe
(Juryens leder)

Opprettet: - Sist oppdatert: 30.01.2012